

Δοκιμασίες κινητικότητας ως δείκτης πρόβλεψης της οδηγικής συμπεριφοράς ασθενών με νόσο Πάρκινσον

**N. Ανδρονάς¹, I. Μπεράτης¹, Δ. Παύλου MSc², Γ. Γιαννής PhD², Μ. Σταμέλου¹,
Λ.Στεφανής¹, Σ. Γ. Παπαγεωργίου¹**

¹Μονάδα Νοητικών Διαταραχών - Άνοιας. Β' Πανεπιστημιακή Νευρολογική Κλινική Ιατρικής Σχολής
Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Αττικό Νοσοκομείο

²Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο Αθηνών. Τομέας Μεταφορών και Συγκοινωνιακής Υποδομής

Η **οδήγηση** είναι μια πολύπλοκη δραστηριότητα που απαιτεί:

- Συνεχή προσοχή και συγκέντρωση του οδηγού
- Καλή μνήμη
- Έλεγχο της παρορμητικότητας
- Ωριμη σκέψη και κρίση για τις αποφάσεις που πρέπει να παρθούν ,
- Ικανότητα πρόβλεψης των αντιδράσεων των υπολοίπων που ευρίσκονται στο οδικό δίκτυο.

Η **νόσος Parkinson** είναι ένα νευροεκφυλιστικό νόσημα το οποίο χαρακτηρίζεται από κινητικά και μη συμπτώματα.

- **Κινητικά συμπτώματα-σημεία** (UKPDBB)

- Βραδυκινησία

- Ένα τουλάχιστον από τα παρακάτω:

- Δυσκαμψία
- Τρόμος ηρεμίας
- Δχ αντανακλαστικών στάσης σώματος

- **Μη κινητικά συμπτώματα**

- Δυσκοιλιότητα²
- Ορθοστατική Υπόταση³
- Δχ όσφρησης (υποσμία)⁴
- Δχ Ύπνου στάδιο REM (RBD)⁵
- Νευροψυχιατρικές εκδηλώσεις (Άγχος, Κατάθλιψη, έλεγχος παρορμητικότητας)⁶
- Νοητική έκπτωση^{7,8}

Νοητική έκπτωση στη ΝΠ και οδήγηση

Η νοητική έκπτωση στη ΝΠ πλήττει κυρίως την προσοχή , τις εκτελεστικές λειτουργίες, την οπτικοχωρική ικανότητα , την ταχύτητα επεξεργασίας δεδομένων και την μνήμη

(Bradley 1989, Muslinovic 2005)

Τα ελλείμματα αυτά μπορεί να είναι παρόντα ακόμη και στα αρχικά στάδια της νόσου (30%)

(Dubois 1997, Suzuki 2008)

Νοητική έκπτωση στη ΝΠ (από PD-MCI σε PDD) και οδήγηση

- Οι ασθενείς με ΝΠ είναι ενεργοί οδηγοί στην 1^η δεκαετία της νόσου. Με την διάγνωση της νόσου 18-70% των ασθενών σταματούν την οδήγηση
- Ερευνητικά στοιχεία από οδήγηση σε δρόμο και σε προσομοιωτή υποστηρίζουν την ύπαρξη οδηγιικών δυσκολιών με αυξημένο αριθμού οδηγιικών λαθών και μειωμένη οδηγιική επάρκεια σε άτομα με Νόσο Πάρκινσον (ΝΠ)
- Αυξημένος κίνδυνος ατυχημάτων σύμφωνα με επιδημιολογικά στοιχεία

Προβλεπτικοί παράγοντες της οδηγικής ικανότητας στη ΝΠ

Νευροψυχολογικές δοκιμασίες που αξιολογούν την οπτικοχωρική και μετωπιαία-εκτελεστική λειτουργία εμφανίζουν ικανοποιητική προβλεπτική αξία της οδηγικής ικανότητας σε οδηγούς με ΝΠ

Η υπάρχουσα ερευνητική βιβλιογραφία αποτυπώνει χαμηλή προβλεπτική αξία των κλιμάκων που εκτιμούν την κινητικότητα στην ΝΠ (UPDRS, Webster)

Grace et al., 2005; Stolwyk et al., 2006; Worringham et al., 2006; Uc et al., 2006a; Uc et al., 2006b; Uc et al., 2007; Amick et al., 2007; Classen et al., 2009; Classen et al., 2011; Kudlicka et al., 2011

Στόχος της μελέτης

Να δούμε κατά πόσο κινητικές δοκιμασίες κατά την κλινική εξέταση των ασθενών με ΝΠ, μπορούν να προβλέψουν την οδηγική τους συμπεριφορά .

Μεθοδολογία

Συμμετέχοντες

- 12 ασθενείς με ΝΠ (Ηλικία: Mean=63.75 ±10.50)
Όλοι οι ασθενείς με ΝΠ ήταν σε φάση ΟΝ.
- 12 φυσιολογικά άτομα (Ηλικία: Mean=63.50 ±10.43)

Κριτήρια ένταξης στην μελέτη

- Κατοχή έγκυρου διπλώματος οδήγησης (>3έτη)
- Ενεργοί οδηγοί (>2.500 Km/year, > 10km/week , >1 drive/week)
- Απουσία Άνοιας (CDR score ≤ 0.5)
- Όχι σοβαρή ΝΠ (Κλίμακα Η&Υ ≤ 3)

Κλινική εκτίμηση

- Νευρολογική εκτίμηση
- Νευροψυχολογική εκτίμηση

Μεθοδολογία

Κινητικές δοκιμασίες

ΤΑΧΕΙΑ ΒΑΔΙΣΗ ΣΤΑ 3+3 μέτρα

Μεθοδολογία

Κινητικές δοκιμασίες

Βάδιση σε ευθεία γραμμή (TW) & TW με αντίστροφη μέτρηση αριθμών

Μεθοδολογία

Εκτίμηση οδηγικής συμπεριφοράς με προσομοιωτή οδήγησης (Foerst FPF)

- 1^η φάση: Practice session (5-10 min.)
- 2^η φάση : Driving session: οδήγηση σε επαρχιακό δρόμο, δύο-λωρίδων για 20 min.

Δείκτες οδηγικής συμπεριφοράς:

- Μέση ταχύτητα του οχήματος
- Διακύμανση της ταχύτητας
- Διακύμανση της απόστασης από προπορευόμενο όχημα
- Διακύμανση θέσης τιμονιού
- Αιφνίδια πέδηση
- Παραβίαση του ορίου ταχύτητας

Προσομοιωτής Οδήγησης

Αποτελέσματα

ΝΠ vs Υγιείς σε κινητικές δοκιμασίες και δείκτες οδήγησης

	ΝΠ		Control Group		t-test	
	Mean	SD	Mean	SD	T	p
<u>Κινητικές δοκιμασίες</u>						
UPDRS- III (motor)	14.75	7.53	-	-		
Rapid Pace Walk	6.03	1.37	5.01	0.81	2.15	.043*
Tandem Walking	7.45	1.96	5.48	1.23	2.85	.010*
Tandem Walking-RNC	8.72	2.32	6.51	0.73	3.14	.008*
<u>Οδηγικές Παράμετροι</u>						
Μέση Ταχύτητα	37.13	13.93	46.77	8.25	2.06	.051
Διακύμανση Ταχύτητας	11.49	4.83	13.73	4.60	1.16	.257
Διακύμανση Απόστασης	265.44	121.96	181.07	53.57	2.19	.044*
Διακύμανση Θέσης Τιμονιού	16.4	3.97	17.87	1.69	1.17	.259
Αιφνίδια Πέδηση	2.08	2.75	2.42	0.79	.40	.609
Παραβίαση Ορίου ταχύτητας	0.50	1.17	0.58	1.51	.15	.881

Αποτελέσματα

Συσχετίσεις ανάμεσα σε Κινητικές Δοκιμασίες και Οδήγηση

Control Group

Δεν παρατηρήθηκαν συσχετίσεις μεταξύ των κινητικών δοκιμασιών και των οδηγικών παραμέτρων.

Η στατιστική σημαντικότητα διατηρήθηκε έπειτα από τον έλεγχο των ομάδων ως προς το γενικό νοητικό επίπεδο

Συσχετίσεις ανάμεσα σε Κινητικές Δοκιμασίες και Οδήγηση

Ομάδα ασθενών με Παρκινσον

TAXEIA BADIΣH (RPW)

Δεν παρατηρήθηκαν συσχετίσεις

BAΔIΣH ΣE EYΘEIA ΓPAMMH (TW)

Μέση Ταχύτητα* ($r=-.72$, $p=.008$),
Διακύμανση Ταχύτητας* ($r=-.72$, $p=.008$),
Διακύμανση Απόστασης* ($r=.59$, $p=.045$),
Διακύμανση Θέσης Τιμονιού* ($r=-.60$, $p=.041$),
Αιφνίδια Πεδήση* ($r=-.61$, $p=.037$),
Παράβαση Ορίου Ταχύτητας* ($r=-.64$, $p=.025$).

UPDRS-III (motor)

Διακύμανση Ταχύτητας ($r=-.65$, $p=.02$)
Διακύμανση Θέσης Τιμονιού($r=-.73$, $p=.008$)

TW με αντίστροφη μέτρηση αριθμών

Διακύμανση Ταχύτητας ($r=-.60$, $p=.039$)
Αιφνίδια Πεδήση($r=-.57$, $p=.050$)

Η στατιστική σημαντικότητα διατηρήθηκε έπειτα από τον έλεγχο των ομάδων ως προς το γενικό νοητικό επίπεδο

Επόμενα βήματα

Διερεύνηση της προβλεπτικής ικανότητας του Tandem Walking & των επιδόσεων στην οδήγηση σε **πραγματικές συνθήκες** (σε δρόμο) και σε **άλλα νοσήματα**.

distrACT
driverBRAIN

Βιβλιογραφία

- Grace J., Amick M.M., DAbreu A., Festa E.K, Heindel W.C., Ott B.R.(2005). Neuropsychological deficits associated with driving performance in Parkinson's and Alzheimer's disease. *Journal of the International Neuropsychological Society*, 11, 766-75
- Heikkilä, V. M., Turkka, J., Korpelainen, J., Kallanranta, T., & Summala, H. (1998). Decreased driving ability in people with Parkinson's disease. *Journal of Neurology Neurosurgery & Psychiatry*, 64, 325-330
- Uc, E. Y., Rizzo, M., Anderson, S. W., Sparks, J., Rodnitzky, R. L., & Dawson, J. D. (2006a). Impaired visual search in drivers with Parkinson's disease. *Annals of Neurology*, 60, 407-413
- Uc, E. Y., Rizzo, M., Anderson, S. W., Sparks, J. D., Rodnitzky, R. L., & Dawson, J. D. (2006b). Driving with distraction in Parkinson disease. *Neurology*, 67, 1774-1780
- Uc, E. Y., Rizzo, M., Anderson, S. W., Sparks, J. D., Rodnitzky, R. L., Dawson, J. D. (2007). Impaired navigation in drivers with Parkinson's disease. *Brain*, 130, 2433-2440.
- Uc, E. Y., Rizzo, M., Johnson, A. M., Dastrup, E., Anderson, S. W., & Dawson, J. D. (2009). Road safety in drivers with Parkinson disease. *Neurology*, 73, 2112-2119
- Stolwyck, R. J., Charlton, J. L., Triggs, T. J., Iansek, R., & Bradshaw, J. L. (2006). Neuropsychological function and driving ability in people with Parkinson's disease. *Journal of Clinical and Experimental Neuropsychology*, 28, 898-913
- Worringham, C. J., Wood, J. M., Kerr, G. K., & Silburn, P. A. (2006a). Predictors of driving assessment outcome in Parkinson's disease. *Movement Disorders*, 21, 230-235
- Amick, M. M., Grace, J., & Ott, B. R. (2007). Visual and cognitive predictors of driving safety in Parkinson's disease patients. *Archives of Clinical Neuropsychology*, 22, 957-967
- Classen, S., McCarthy, D. P., Shechtman, O., Awadzi, K. D., Lanford, D. N., Okun, M. S., Rodriguez, R. L., Romrell, J., Bridges, S., Kluger, B., & Fernandez, H. H. (2009). Useful field of view as a reliable screening measure of driving performance in people with Parkinson's disease: results of a pilot study. *Traffic Injury Prevention*, 10, 593-598.
- Classen, S., Witter, D. P., Lanford, D. N., Okun, M. S., Rodriguez, R. L., Romrell, J., Malaty, I., & Fernandez, H. H. (2011). Usefulness of screening tools for predicting driving performance in people with Parkinson's disease. *The American Journal of Occupational Therapy*, 65, 579-588.
- Kudlicka, A., Clare, L., & Hindle, J. V. (2011). Executive functions in Parkinson's disease: systematic review and meta-analysis. *Movement Disorders*, 26, 2305-2315.